Kennisdocument

Doorverwijzen van deelnemers en de privacywetgeving (AVG)

Welke kennis staat in dit document?
Sinds 2018 is er in alle lidstaten van de Europese Unie één privacywet van kracht, namelijk de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG). Wanneer iemand met beperkte basisvaardigheden wordt doorverwezen naar een taalschool of cursus, worden meestal ook persoonsgegevens doorgestuurd. In dit kennisdocument zetten wij uiteen waar je rekening mee moet houden bij het doorverwijzen van deelnemers.

Dit document bestaat uit vier hoofdstukken:

1. Wat is de AVG?
2. Waarom bestaat de AVG?
3. Wanneer mag ik (bijzondere) persoonsgegevens doorsturen?
4. Waar moet ik op letten als ik gegevens verwerk of doorstuur?

1. Wat is de AVG?

In de AVG zijn de belangrijkste regels vastgelegd over de omgang met persoonsgegevens. De AVG wordt in Nederland bewaakt en gehandhaafd door de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). De AP controleert onder meer of organisaties zich bij het verwerken van persoonsgegevens conformeren aan de AVG.

Met het verwerken van gegevens bedoelen gegevens opslaan, verwijderen, doorsturen en kopiëren. De gegevensverwerking moet op een goede manier worden beveiligd. Een belangrijk onderdeel van de AVG is dat een organisatie alleen persoonsgegevens mag verzamelen die direct nodig zijn voor het doel. De persoonsgegevens moeten worden verwijderd als deze niet meer nodig zijn voor dat (oorspronkelijke) doel. Je mag de gegevens niet langer bewaren dan nodig is. Een bewaartermijn is daarbij van belang. Deze kan wettelijk zijn bepaald.

Persoonsgegevens
Met persoonsgegevens bedoelen we alle informatie die direct over iemand gaat of die direct naar deze persoon te herleiden is. Denk aan iemands naam, adres en woonplaats. Maar ook telefoonnummers en postcodes met huisnummers zijn persoonsgegevens.

Bijzondere persoonsgegevens
Er bestaan ook bijzondere persoonsgegevens of gevoelige persoonsgegevens. Dit zijn gegevens over bijvoorbeeld gezondheid, geloofsovertuiging en afkomst, maar ook of iemand beperkte basisvaardigheden heeft. In principe is het verwerken van bijzondere persoonsgegevens niet toegestaan volgens de AVG. In uitzonderlijke gevallen is het verwerken van bijzondere persoonsgegevens wel toegestaan. Bijvoorbeeld als een persoon zelf uitdrukkelijk toestemming heeft gegeven voor het verwerken van deze bijzondere persoonsgegevens. Of als het verwerken van bijzondere persoonsgegevens noodzakelijk is voor het verstrekken van gezondheidszorg of sociale diensten.

2. Waarom bestaat de AVG?

De AVG geeft organisaties meer verantwoordelijkheid om zorgvuldig met alle (digitale) persoonsgegevens om te gaan. Als burger heb je met de AVG zelf meer controle op wat er met jouw gegevens gebeurt. Burgers hebben sinds de AVG ook ‘het recht om vergeten te

worden'. Dit betekent dat je het recht hebt om onjuiste of verouderde gevoelige informatie te laten verwijderen uit systemen van organisaties. Zo zorgen we ervoor dat persoonsgegevens niet onbedoeld op de verkeerde plek terecht komen en ben je beter beschermd tegen ongewenste gevolgen.

Ongewenste gevolgen
Het is belangrijk dat persoonsgegevens goed beschermd worden, zodat gevoelige informatie niet op een verkeerde plek terecht komt. Misbruik van de persoonsgegevens kan vervelende gevolgen hebben voor de persoon.
Soms ontstaat er toch een datalek, of weten *hackers* (inbrekers in computers) bij de persoonsgegevens te komen. Bij een datalek komen persoonsgegevens in verkeerde handen of zijn ze niet meer beschikbaar terwijl dat nog wel zou moeten. Daarom is het voor organisaties verplicht om een stappenplan te hebben: wat te doen als er onverwacht toch een datalek ontstaat.

Contactpersoon AVG
Sommige organisaties zijn volgens de AVG verplicht om een contactpersoon voor de privacy te hebben. Dit is iemand bij wie je terecht kunt met je vragen over de AVG. De meeste grotere organisaties hebben een functionaris gegevensbescherming. Dit is iemand die weet hoe de AVG binnen die organisatie is geregeld. Je kunt met de functionaris gegevensbescherming in gesprek over hoe je het doorverwijzen van deelnemers goed kunt regelen.

3. Wanneer mag ik (bijzondere) persoonsgegevens doorsturen?
Je mag persoonsgegevens van een inwoner die moeite heeft met zijn of haar basisvaardigheden niet zomaar doorsturen naar een taalhuis, een taalschool of ander cursusaanbod. Er zijn verschillende situaties waarbij je persoonsgegevens wel mag delen met andere partijen. Het mag bijvoorbeeld als iemand zelf een hulpvraag bij je neerlegt, of als iemand uitdrukkelijke toestemming geeft.

Eigen hulpvraag
Het kan zijn dat een persoon jou benadert met een hulpvraag. Bijvoorbeeld de vraag om zijn of haar basisvaardigheden te verbeteren met lessen of een cursus. Om de hulpvraag van deze persoon te beantwoorden kan het zijn dat je deze persoon moet doorverwijzen naar een andere partij, zoals een taalhuis, een taalaanbieder of een andere cursusaanbieder. Dit mag dan alleen als je daar een goede reden voor hebt. Wettelijk gezegd: als je het verwerkingsverbod kunt doorbreken en een verwerkingsgrondslag hebt. Daarnaast moet je de persoon informeren over deze verwerking. Met een (verwijzing naar een) online privacyverklaring voldoen organisaties aan deze informatieplicht. Voordat iemand de hulpvraag indient moet hij of zij de mogelijkheid krijgen om de privacyverklaring in te zien.

In hoofdstuk 4 lees je meer over wat er allemaal in een privacyverklaring moet staan.

Uitdrukkelijke toestemming
Als je in gesprek bent met iemand en je denkt dat hij of zij (mogelijk) laaggeletterd is dan mag je dit alleen vastleggen in je eigen systeem. Het systeem moet aan de veiligheidseisen AVG voldoen. Het vastleggen van de gegevens mag alleen als je hiervoor toestemming vraagt aan de persoon om wie het gaat.

Deze toestemming moet schriftelijk worden vastgelegd en aan de volgende eisen voldoen:

- De toestemming is zonder (gevoelsmatige) dwang en dus uit vrije wil gegeven.
- De toestemming is specifiek en gericht op een bepaald doel. In dit geval is het doel het volgen van een cursus om de basisvaardigheden (taal, rekenen of digitale vaardigheden) te verbeteren.
- De toestemming is duidelijk. Je mag dus niet uitgaan van het principe ‘zwijgen is toestemmen’. Er is een actieve (rechts)handeling nodig, bijvoorbeeld door het aanvinken van een vakje of het zetten van een handtekening op een toestemmingsformulier.
- De betrokkene krijgt alle informatie waardoor het duidelijk is waarvoor hij/zij wel of geen toestemming geeft.

4. Waar moet ik op letten als ik gegevens verwerk of doorstuur?
Als je gegevens doorstuurt omdat dat nodig is om de hulpvraag van de persoon te kunnen beantwoorden, is het nodig dat je de volgende punten op orde hebt.

Privacyverklaring
Het is verplicht om als organisatie een privacyverklaring te hebben. Hierin is te lezen welke gegevens er worden uitgevraagd en met welk doel. Ook staat erin hoe lang de gegevens bewaard worden en wat je precies met de gegevens doet.

In de privacyverklaring vind je de volgende informatie:

- In de privacyverklaring moet worden vastgelegd waarom de persoonsgegevens worden verwerkt.
- Het moet duidelijk zijn welke persoonsgegevens voor welk doel worden verwerkt.
- De bewaartermijnen van de persoonsgegevens moeten worden vastgelegd.
- De privacyverklaring vermeldt met welke derde partijen de organisatie de persoonsgegevens deelt.
- De verschillende rechten van de persoon moeten worden vastgelegd, bijvoorbeeld het recht op inzage en het recht op om vergeten te worden.
- De contactgegevens van de organisatie moeten zijn opgenomen in de privacyverklaring, zodat het duidelijk is met wie contact kan worden opgenomen als er vragen zijn over privacy.

Een voorbeeld van een privacyverklaring vind je hier.

Verwerkersovereenkomst
Als je persoonsgegevens doorstuurt naar een andere organisatie moet je met de ontvangende organisatie een verwerkersovereenkomst afsluiten. Of de andere organisatie moet zelf een privacyverklaring hebben.

De verwerkingsverantwoordelijke is de partij die het doel en de middelen van de verwerking vaststelt. De verwerker is de partij die namens de verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt. Met een verwerkersovereenkomst sluit je als verwerkingsverantwoordelijke uit dat de andere partij de persoonsgegevens voor eigen doelen mag verwerken. Je mag alleen andere partijen (als verwerkers) inschakelen als die aan de wettelijke eisen van de AVG voldoen.

De verwerkingsverantwoordelijke moet ervoor zorgen dat de gegevens juist zijn en zo nodig worden bijgewerkt.

Meer informatie over de verwerkersovereenkomst vind je hier. Op deze pagina vind je ook een filmpje met uitleg over hoe en wanneer een verwerkersovereenkomst moet worden afgesloten. Een voorbeeld van een verwerkersovereenkomst vind je hier.

Bronnen en handige links

- Uitvoeringswet AVG
- Checklist AVG
- Handleiding AVG van de Rijksoverheid
- Stappenplan van de KVK met 10 vragen om te checken of jij al voldoet aan de AVG
- Algemene informatie over de AVG van de Autoriteit Persoonsgegevens
- Wanneer mag je persoonsgegevens verwerken?
- Rapport Panteia: Hoe doorverwijzen binnen het sociaal domein?